

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДНІ:
ПОСТУЛАТИ МИНУЛОГО І СУЧАСНІ ТЕОРІЇ»**

21-22 жовтня 2016 р.

**Одеса
2016**

УДК 37.01+159.9(063)
ББК 74.0+88.0я43
П 24

П 24 Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії :
Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції
(21-22 жовтня 2016 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки»,
2016. – 108 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)
ББК 74.0+88.0я43

© Автори статей, 2016
© Південна фундація педагогіки, 2016

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Бень Н. В. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ПОШУКУ РОБОТИ	6
Іванцев Л. І. ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСТЮ КОНСТРУКТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ЯК ОСНОВ ЖИТТЄТВОРЧОГО СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЙ.....	9
Мазур О. Ю. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13
Онуфрієва Л. А. ДО ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ	16
Сидоренко О. Б., Пендзей О. Л. ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ	20
Черепехіна О. А. ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ПРАКТИКУЮЧОГО ПСИХОЛОГА	24

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Боднар О. С. ПСИХОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	29
Вавринів Л. А. ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ САМОАНАЛІЗУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКОМ ЗНЗ.....	32
Добровольська О. М. ВРАХУВАННЯ СПЕЦИФІКИ ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ УРОКУ КЕРІВНИКОМ ЗНЗ.....	36
Івасів О. В. СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОМФОРТУ В ЕКСПЕРТНІЙ ГРУПІ З ОЦІНЮВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	40

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Іванцев Н. І. ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ПОКАЗНИК ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	44
---	----

Лемешук М. А.
РОЗВИТОК САМООЦІНКИ ДИТИНИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ
НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ 48

Марціновска І. П.
ПСИХОТРАВМУЮЧА СИТУАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ..... 52

Дмишко О. С., Федішин Г. І.
УСПІШНІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ВНЗ 56

СЕКЦІЯ 4. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бакуменко Т. К.
ТЕХНОЛОГІЯ «ПОРТФОЛЮ» В СИСТЕМІ РОБОТИ
З ПЕДАГОГАМИ-МАЙСТРАМИ..... 60

Босак Ю. Я.
ЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТ У ПРОФЕСІЙНОМУ
САМОРОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ 65

Кравченко В. М.
ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ВИКЛАДАЧА
В КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ 69

Смолюк А. І.
ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ..... 73

СЕКЦІЯ 5. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Lichman L. Yu.
SELF-CONCEPT AS A CONSTRUCT FOR BUILDING
FOREIGN LINGUISTIC COMPETENCE 78

Семенов О. С.
ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧО СПРЯМОВАНОЇ
ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА У ПОЗАШКІЛЬНОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ..... 80

Стеблянко Е. А., Кузьминова С. В.
СПЕЦИФИКА ПРЕПОДАВАННЯ ПСИХОЛОГІЇ
І ПЕДАГОГІКИ В ТЕХНІЧЕСКОМУ ВУЗЕ 84

СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ

Єфименко І. О.
МОРАЛЬНО-ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ
В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ 87

Мельник Н. І.
ГУМАНІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ЯК ОСНОВА ПІДХОДІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ91

СЕКЦІЯ 7. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Кравець Р. А.
ДОЦІЛЬНІСТЬ АКсіОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ
ПОЛКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ96

СЕКЦІЯ 8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ

Шерудило М. П.
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ
ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 101

СЕКЦІЯ 9. ПЕРЕХІД ДО БАГАТОРІВНЕВОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Жигжитова Л. М.
МОЖЛИВІ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ 104

1) Сприяти становленню, розвитку й вихованню в дитині шляхетної людини шляхом розкриття її особистісних якостей;

2) Облагороджування душі та серця дитини;

3) Розвиток та становлення пізнавальних сил дитини [1, стр. 52-61].

Тобто вирішальною умовою формування морально-духовного світу вихованця є цілеспрямована і всебічна діяльність.

Також дуже важливим пунктом у формуванні нового типу вихованої людини, є формування позашкільного дозвілля, (саме на це я хотів би звернути особливу увагу), тобто моральному вихованню учнів: це залучення дітей до гуртків за інтересами, функція яких – можливість дати дитині реалізувати свій природний потенціал та самоствердитися, але, на жаль, цей інститут у нашій державі знаходиться в досить поганому стані, я б сказав плачевному, таким чином у дитини просто немає ніяких альтернатив проведення свого дозвілля, що також може призвести до накопичення негативного досвіду. Тому ця проблема стоїть досить гостро в нашому суспільстві.

Бо, на мою думку, в XXI столітті саме починає відбуватися зародження нових стосунків по відношенню людина до людини, лише треба дати правильний вектор розвитку цих стосунків, адже паралельно відбувається і розвиток або формування нового мислення, то має відбутися і переорієнтація на високі ідеали моралі та культури. І все це має призвести до зміни загальнолюдських цінностей. Можна зазначити, що впродовж усієї історії в кожному суспільстві майже циклічно відбувається знецінення і виникнення нових ціннісних орієнтирів, однак цей процес є досить складним та болючим для суспільства або до більш глобального людства. Робота викладачів має полягати в тому, аби зробити цей перехід, як тільки можливо, менш помітним для нового покоління своєї країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвілі Ш. Істина школи. / Амонашвілі Ш. – Хмельницький. – Подільський культурно-просвітительський центр ім. М.К. Реріха. – 2007.-74 с.

2. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластѣнин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В.А. Сластѣнина. – М.: Издательский центр «Академия», 2008.

3. Сухомлинський В.А. Серце віддаю дітям /В. О. Сухомлинський// Вибр. твори: В 5-ти т. Т. 3. К.: Рад. школа, 1977. – С. 7-279.

Мельник Н. І.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти

Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ГУМАНІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ЯК ОСНОВА ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Гуманістичний підхід (Humanistic teacher education) набув статусу глобальної педагогічної парадигми, що створює передумови для розроблення особистісно орієнтованих моделей і технологій освіти й виховання, що є актуальним для умов сучасної вищої педагогічної освіти. Гуманістичний підхід до професійної підготовки дошкільних педагогів розглядає процес навчання виходячи з потреб людини; відповідно підходу освіта не може бути якісною, якщо якась із двох складових когнітивна чи емоційна не мають місце у процесі пізнання. В межах гуманістичного підходу, який як зазначає Л. П. Пуховська, є серцевиною особистісно-орієнтованого, виокремлює два інших: «персоналізована педагогічна освіта» (С. Дженсен (S. Gansen), К. Пітторс (K. Peetors), Д. Роббен (D. Robben), Ф. Фуллер (F. Fuller)) та «педагогічна освіта, що базується на свідомості» [1, с. 53]. Здатність людини до самовизначення є важливою частиною гуманістичної теорії. Водночас на окрему увагу заслуговує аналіз наукових підходів до професійної педагогічної освіти фахівців дошкільної сфери, які ґрунтуються на гуманістичній концепції освіти, що і становить *мету даної статті*.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової педагогічної періодики засвідчує про нові тенденції у науковій теорії європейських дослідників. Так, гуманістична теорія в професійній підготовці дошкільних педагогів у Франції використовується для того, щоб допомогти студенту сформувати почуття впевненості, особистого контролю над управлінням своєї діяльності. Важливим серед сучасних концепцій професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи у контексті культурологічного підходу та формування у дошкільних педагогів полікультурної компетентності є концепція «іншомовної освіти», відповідно якої педагог повинен вільно володіти як мінімум однією

іноземною мовою [6, с. 3]. Такий підхід відповідно до результатів дослідження проведеного Eurydice, пов'язаний із тенденцією запровадження вивчення іноземної мови (FL – foreign language) як іноземної у різних формах з ранніх років у більш ніж 28 країнах Європи [5]. Останнім часом іншомовна освіта стала об'єктом уваги провідних науковців та громадських діячів, які визначають іншомовну компетентність дошкільного педагога як один із з найважливіших елементів якості професійної освіти [12, с. 57]. Так, британська дослідниця С. Натбраун (С. Nutbrown), в своєму огляді кваліфікаційних вимог до дошкільних педагогів за 2012 рік, рекомендує підвищення стандартів і чіткої, суворої системи кваліфікації для забезпечення їхньої практичної підготовки, знаннями, навичками та розумінням іноземної мови, які сприятимуть отримання якісно відмінної професійної освіти, сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності [14]. Пропозиції щодо нових ключових принципів системи забезпечення якості для освіти дітей молодшого віку і догляду подані і в Звіті Європейської комісії за 2014 рік, в яких йдеться про те, що краще, кваліфікований персонал, імовірно краще забезпечуватиме якість надання освітніх послуг в сфері дошкільної освіти [4]. Не зважаючи на те, що у Франції немає національної політики щодо раннього навчання іноземних мов в дошкільних установах окремі документи Міністерства освіти мотивують та спонукають до навчання іноземних мов з ранніх років, найчастіше англійською, у контексті вивчення малих фольклорних жанрів і розглядають як перспективну підготовку до навчання в початковій школі [12, с. 266]. Національна стратегія мовної освіти визначає пріоритетним завданням запровадження практики навчання інших мов в дошкільні роки [7]. Зважаючи на такі тенденції у Франції з метою підвищення якості професійної підготовки дошкільних педагогів в Парижі впродовж 2011-2012 років було реалізовано проект по іншомовній освіті працівників у семи державних дошкільних закладах. Проєкт забезпечувався двома короткотривалими курсами мовної підготовки, розроблених Британською Радою. Тривалість кожного курсу – 10 годин, навчання здійснювалось позаробочий та після робочий час [12, с. 266]. Означені тенденції співвідносні з положеннями Європейської комісії щодо інтеркультурної освіти, яка визначає стратегію вивчення фахівцями педагогічної сфери більш ніж однієї іноземної мови і базується на концепції «Мови в освіті – мови для освіти» [9 с. 50].

Актуальністю та високою відповідністю вимогам часу є діалогічно орієнтований підхід до професійної підготовки, який передбачає

міжкультурну, та крос культурну комунікацію і реалізується через програми культурного обміну студентів та педагогічного персоналу різних освітніх інститутцій та програми мобільності. Серед якісних програм на сучасному етапі, за твердженням колишнього президента Асоціації педагогічної освіти в Європі (АПОЄ) (Association for Teacher Education in Europe (ATEE)) Мірей Монтана (Mireia Montana), є програми мобільності «Сократ», «Коментський» 3-го етапу [11]. На переконання М. Монтани такі програми сприяють не лише культурному становленні майбутніх педагогів чи педагогічних кадрів, які їх готують, але й культурі вміння «ділитися знаннями» (share knowledge), на різних рівнях міжкультурної комунікації [11, с. 7].

Коуч-підхід (coach-approach) в європейській теорії і практиці професійної підготовки виокремився порівняно нещодавно, і ґрунтується на засадах біхевіоризму. Полягає в тому, що передбачає інтерактивний студенто-центрований процес, який передбачає спостереження, обговорення і рефлексію учасника освітнього процесу, в якому тренер формує здатність у іншої людини до професійного зростання та для досягнення певних цілей [2]. Інструментами реалізації є інструктивні вказівки та поради щодо виконання завдань професійного циклу. Застосування коуч підходу у професійній підготовці дошкільних педагогів пов'язане з застосуванням актуального для європейської теорії і практики інструктаж-методу в організації освітнього процесу дошкільного навчального закладу чи інституцій. Коуч-підхід часто пов'язують з інструктивним, проте вони не є тотожними, оскільки коуч-підхід, на противагу інструктаж-підходу, враховує особистісний аспект [3, с. 6-12]. Важливо також зазначити, що реалізація коуч-підходу відбувається і на інституційному рівні європейських університетів – запроваджується професійна підготовка дошкільних педагогів з кваліфікацією «Coach» (коуч, тренер) [3, с. 34]

Абсолютно новим та оригінальним є професійно-освітній суспільний підхід та концепція «професійно-освітньої спільноти» (ПОС) (Learning community paradigm (PLC)) базується на освітньо-професійній комунікативно-взаємодійній парадигмі [6, с. 13]. Разом з означеними підходами набирає популярності в професійній підготовці педагогів і дошкільних зокрема професійно-освітній суспільний підхід. У процесі європейської педагогічної практики дошкільних педагогів, вимір якої представлено інтерактивну співпрацю педагога і вихованця (базованої на розширенні прав і можливостей, розвиток освітніх цінностей) виокремилась концепція професійного навчального співтовариства (PLC). Вчені сходяться на описі деяких особливостей професійних освітніх спільнот (ОПС), які характеризуються

такими параметрами, як: акцентованою увагою на навчанні студентів, спільними цінностями, колективною відповідальністю, що рефлексія професійних вимог, співпраця, групове та індивідуальне навчання [6].

Недавні емпіричні дослідження Дж. Імантса (J. Imants), П. Слігера (P. Sleegers) та Б. Вітзейса (B. Witziers) [8] аналізуючи вплив ПОС на викладання і навчання у процесі професійної підготовки доводять, що участь в ПОС забезпечує поліпшення результатів педагогічної практики, сприяє формування високої культури, забезпечує реалізацію концепції «безперервної освіти» з концентрованою увагою на навчанні студента; в ключовим елементом успішності ПОС є студент. Крім того, у дослідженні проекту «TALIS» (**T**eaching and Learning International Survey) дослідження, в рекомендаційному звіті та описі контекстних змінних для НПП (Національної професійної рамки), подано перелік деяких ключових характеристик які формуються в процесі ПОС, а саме кооперативна клімат і механізм оцінки/зворотного зв'язку [15].

Висновки. Отже, аналіз засвідчує, що гуманістична концепція сприяє подальшому удосконаленню та розвитку професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи, слугує актуальною платформою для появи інноваційних та оригінальних підходів до педагогічної освіти, що може водночас виступати чинником для підвищення якості вітчизняної вищої педагогічної освіти. Водночас відкритим для подальших дискусій залишається процесуальний аспект підготовки дошкільних педагогів та пошук новітніх засобів професійного навчання, що складає перспективу подальших досліджень означеної проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія –К.: Вища шк., 1997. – 179 с.
2. Bruce, C. D., & Ross, J. A. (2008). A model for increasing reform implementation and teacher efficacy: teacher peer coaching in grade 3 and 6 mathematics. *Canadian Journal of Education*, 31(2) – P. 346-370.
3. Coaching in Early Care and Education Programs and Quality Rating and Improvement Systems (QRIS): Identifying Promising Features. – February 2011. –83 p.
4. European Commission: Key principles of a Quality Framework (2014) [Electronic resource]: Retrieved from: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ ecec-quality-framework_en.pdf

5. Eurydice (2012) Key Data on Teaching Languages at School in Europe. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. European Commission. [Electronic resource]: Retrieved from: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/143en.pdf

6. Francesca C. Literary review Teacher's core competences: requirements and development / Francesca Caena. – European Commission Directorate-General for Education and Culture. – Lifelong learning: policies and programme School education; Comenius. – April, 2001. – 28 p.

7. Halimi, S. Apprendre les langues Apprendre le monde. –2012. – Retrieved from: http://media.education.gouv.fr/file/02_Fevrier/91/5/Apprendre-les-langues-Apprendre-le-monde_206915.pdf

8. Imants, J., Sleegers, P. & Witziers, B. (2001). The tension between organisational sub-structures in secondary schools and educational reform. *School Leadership and Management*, 21, 289-308.

9. Language Education Policy Profile Ukraine Council of Europe Language Policy Division, Strasbourg www.coe.int/lang 2008 – 2011.

10. Mitchell, C. & Sackney, L. (2000). Profound improvement. Building capacity for a learning community. Lisse: Swets and Zeitlinger., Stoll, L. & Fink, D. (1994). School Effectiveness and School Improvement: Voices from the field. *School effectiveness and School Improvement*, 5 (2), 149-77.

11. Montana M. Guest editorial: education and culture in teacher training education in Europe: a dialogue among European educators to share knowledge / M. Montana // *European journal of teacher education*, Vol. 25, № 1, 2002. – P. 7-9.

12. Murphy V. A. Early Childhood Education in English for Speakers of Other Language / Victoria A Murphy and Maria Evangelou. – British Council, 2016. – 319 p.

13. Murphy V. A. Early Childhood Education in English for Speakers of Other Language / Victoria A Murphy and Maria Evangelou. – British Council, 2016. – 319 p.

14. Nutbrown, C. (2012) Foundations for Quality. The independent review of early education and childcare qualifications. Final Report. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/175463/Nutbrown-Review.pdf

15. OECD (2009). Creating Effective Teaching and Learning Environments. First Results from TALIS. Paris: OECD Publications <<http://www.oecd.org/dataoecd/17/51/43023606.pdf>>